

OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 11:00 uur d.d. 14 mei – 11:00 uur d.d. 15 mei

(Financien) | Met input van VWS, RIVM, J&V, BZ, FIN, BZK, IenW, OCW, SZW, EZK, LNV en Defensie

10.2e

NB: de ringen staan onderaan

Samenvatting

- Verschillende alarmerende cijfers van het CBS en CPB. De Nederlandse economie kromp door corona het eerste kwartaal met 1,7 procent, de snelste krimp sinds 2009. De daling is vooral het gevolg van de veel lagere consumptie door huishoudens in de laatste twee weken van maart. Het ondernemersvertrouwen in Nederland is gedaald tot het laagste niveau ooit gemeten. Ondernemers verwachten mensen te moeten gaan ontslaan.
- Het aantal vacatures daalt, en ook het aantal gewerkte uren. Maar Nederlanders zijn weer wat optimistischer over de economie, het aantal mensen dat spoedig herstel voorziet, groeit van 3% naar 34%.
- De Nederlandse Vereniging voor Cardiologie (NVVC) zegt dat het coronavirus 'desastreuze gevolgen' heeft voor hartpatiënten. De cardiologen vrezen dat 150.000 tot 200.000 hartpatiënten dit jaar geen zorg krijgen. Zeker 65.000 levensjaren gaan verloren.
- Cardiologen vinden het belangrijk dat vanaf nu de capaciteit voor normale, niet-coronazorg, zoveel mogelijk wordt bewaakt. Daar zijn 'radicale keuzes' voor nodig. Zo wordt geopperd om Covid-zorg te concentreren binnen een of twee ziekenhuizen per regio of om flexibele capaciteit te organiseren op een aparte afdeling, of buiten het ziekenhuis.
- Zzp'ers die kunnen terugvallen op het inkomen van hun partner kunnen vanaf volgende maand geen financiële 'coronasteun' meer krijgen.
- NS-topman Roger van Boxtel voorziet de komende jaren grote financiële problemen voor de Nederlandse Spoorwegen. Door de coronacrisis en het massale thuiswerken is het aantal treinreizigers minimaal en zijn de verliezen groot, zei Van Boxtel gisteravond in het praatprogramma Op1.

Karakterisering berichtgeving

- Veel aandacht voor verschillende economische cijfers die gisteren en vanochtend werden gepresenteerd.
- Vrijwel alle media maken melding van de grote daling in het aantal vacatures. Zij halen daarbij de uitspraken van CPB-directeur Hasekamp tegenover het FD aan en kijken naar wat dit zegt over de staat van werk en economie in Nederland. Hasekamp spreekt van 'heel veel verborgen werkloosheid'. Veel mensen zitten zonder werk thuis, maar mét behoud van salaris dankzij de noodmaatregelen van de overheid. Daarom worden zij niet in de officiële cijfers meegenomen. Vooral zzp'ers en flexwerkers zijn hard getroffen.
- Nog steeds aandacht voor de invulling van het tweede steunpakket en aanvullende regelingen zoals een regeling voor flexwerkers, of een partnertoets voor zzp'ers in de Tozo-regeling.
- Diverse media brengen feitelijk nieuws over de 'partnertoets' voor zzp'ers. Staatssecretaris Van Ark zou willen dat zzp'ers die kunnen terugvallen op het inkomen van hun partner geen coronasteun meer krijgen.
- Bij NOS en RTL-talkshow Beau wordt de onduidelijkheid over de regels besproken. NOS opent met: 'verwarring over Corona regels; wat mag wel en wat mag niet'. De ene veiligheidsregio zou strenger zijn dan de ander, en ook de regels zouden per regio verschillen. De regels zouden nu niet duidelijk genoeg zijn. En vanaf 1 juni zouden duidelijke regels moeten komen en nodig zijn, die op dezelfde manier worden gehandhaafd.
- Verschillende media belichten gezinnen die er voor kiezen hun kinderen niet naar de basisschool te laten gaan.
- Veel media-aandacht voor de oproep van een brede coalitie van medici, politici en belangenorganisaties aan het RIVM om snel onderzoek naar het verband tussen het hoge aantal coronadoden en de luchtkwaliteit in Oost-Brabant en Noord-Limburg.
- Er wordt kritisch gereageerd op de houding van het kabinet t.a.v. de coronavouchers. TUI en Sunweb hekelen de 'tegenstrijdige uitspraken' van de Nederlandse overheid. Ook de media zijn kritisch.

SISOS (Slachtoffers - Identiteiten – Schade - Oorzaken - Scenario's)

Schade

- Het aantal vacatures is eind maart met 21% gedaald ten opzichte van drie maanden eerder, aldus het CBS. Het is de eerste keer in zeven jaar dat het aantal vacatures daalt en het is bovendien de grootste daling in aantal ooit gemeten. De daling doet zich voor in alle sectoren, maar vooral in detailhandel en horeca.
- Het CBS meldt de grootste krimp van de binnenlandse consumptie door huishoudens ooit gemeten. De Nederlandse economie is in het eerste kwartaal als gevolg van de coronacrisis met het snelste tempo gekrompen sinds het dieptepunt van de financiële crisis in 2009.
- Het ondernemersvertrouwen in Nederland is gedaald tot het laagste niveau ooit gemeten. Vooral de verwachtingen over de omzet namen sterk af. De verwachtingen voor de komende drie maanden zijn in alle bedrijfstakken negatief, maar onderlinge verschillen zijn groot.

Scenario's

- CPB-directeur Pieter Hasekamp verwacht een grote toename van werkloosheid door de coronacrisis. De werkloosheid wordt nu nog gemaaskeerd door de loonsubsidie vanuit de overheid. CBS-hoofdeconoom Peter Hein van Mulligen spreekt van slechte vooruitzichten voor de Nederlandse economie.
- NS-topman Roger van Boxtel voorziet de komende jaren grote financiële problemen voor de Nederlandse Spoorwegen. Door de coronacrisis en het massale thuiswerken is het aantal treinreizigers minimaal en zijn de verliezen groot, zei Van Boxtel donderdagavond in Op1.

Informatiebehoefte

- Het FD schrijft dat minister Koolmees 'sinds begin april' weet dat werkgevers die in januari incidenteel loon hebben uitgekeerd in sommige gevallen hun loonsubsidie moeten terugbetalen bij de definitieve afrekening van de NOW-regeling. Volgens Koolmees kon die niet anders vanwege de nodige eenvoud en robuustheid van de overheidssteun, maar wordt nagedacht over een oplossing.
- Brancheorganisaties uit de techniek vragen minister Koolmees om een Deel- en Omscholings-NOW.
- Vakbond BOA-ACP stelt dat een deel van de coronaboetes nooit bij de overtreders zal belanden. Dit komt doordat boa's en agenten niet altijd de juiste informatie in een proces-verbaal opnemen.
- Er is aanhoudende media-aandacht voor de vermeende verschillen in het hanteren van de coronaregels, die tot willekeur zou leiden. In verschillende media komt een advocaat aan het woord die 80 mensen bijstaat die hun coronaboete willen aanvechten.
- Volgens AD zijn er veel internationale studies die een verband onderschrijven tussen luchtvervuiling en het coronavirus. In Italië, Engeland, Duitsland, China en de VS: overal zijn in gebieden met veel luchtvervuiling meer coronadoden. Ook voor Nederland zien onderzoekers van de Wereldbank een 'robuust verband'. Wetenschappers benadrukken dat het niet zeker is.
- Onderzoekers van de Universiteit Utrecht (UU) en Erasmus MC in Rotterdam hebben goede hoop dat ze een medicijn tegen Covid-19 hebben gevonden. Dat bevestigde de Utrechtse onderzoeksleider Berend-Jan Bosch tijdens een wereldwijde online persconferentie. Bosch zegt dat het middel in het meest gunstige scenario binnen zes maanden toegediend kan worden. "Maar dan moet alles wel gaan zoals we willen."
- Op de sociale media kanalen van Buitenlandse Zaken nemen de vragen over repatriëring af, en komen er steeds meer vragen over de mogelijkheid van vakantie-reizen naar het buitenland deze zomer en het aanpassen van reisadviezen.

Desinformatie

- De Russische ambassade in Den Haag wil bewijs zien van de aantijgingen van Nederland dat Rusland op sociale media misleidende informatie over het coronavirus zou verspreiden. Dat meldt de ambassade op Twitter.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Zorg

- Volgens de Volkskrant heeft het coronavirus de Brabantse zorg 'ontwricht'. De operatiecapaciteit bedraagt nog altijd maar de helft, 70 duizend Brabanders staan op de wachtlijst.

Veiligheid

- HISWA-RECRON doet een dringende oproep aan de Veiligheidsregio's om kinderen en scholen in groepen van 30 personen vanaf 1 juni weer toe te laten bij groepsaccommodaties. Op die manier kunnen de groepsaccommodaties langzaam opstarten en een maand proefdraaien voordat op 1 juli alles weer open kan.

Nederlanders in het buitenland

- Bijna 1.300 gestrande Nederlandse reizigers zijn de afgelopen weken via repatriërvluchten teruggekeerd uit Marokko. Ruim duizend Nederlanders wachten nog op repatriëring.
- Reisorganisatie Corendon stopt per direct met het aanbieden van een Corona-sneltest. Volgens het bedrijf doen zij dit vanwege de aanhoudende discussie over de betrouwbaarheid van de testen.

Onderwijs

- De meeste leraren hebben geen enkel bezwaar om leerlingen weer fysiek les te geven zeggen onderwijsstichtingen, hoewel de VO-raad erkent te hebben gehoord dat niet alle middelbare scholen open willen gaan.
- De Vereniging Hogescholen is met het kabinet in gesprek over een tijdslot waarin studenten met het OV kunnen reizen.
- De Vereniging van Schoolleiders geeft aan dat ruim 50.000 kinderen niet naar de basisschool gaan.

Wonen en bouwen

- Brancheorganisaties in onder meer de bouw en techniek bieden vandaag een brief aan, aan minister Koolmees, waarin zij pleiten voor speciale overheidssteun vanaf september. Zij verwachten na de zomer te maken te krijgen met de echte klap van de coronacrisis.

Arbeidsmarkt

- Zzp'ers die kunnen terugvallen op het inkomen van hun partner zouden vanaf volgende maand geen coronasteun meer kunnen aanvragen. Staatssecretaris Van Ark vindt dat voortzetting van de Tozo-regeling gepaard moet gaan met strengere voorwaarden. De 'partnertoets' moet garanderen dat alleen zzp'ers in echte nood een beroep doen op de regeling. Ze krijgt bijval van Peter Heijkoop (VNG). Maarten Post (ZZP Nederland) maakt zich zorgen over de gevolgen van de partnertoets voor de doorlooptijden van aanvragen. Op sociale media is de discussie hoe dit staat tegenover inspanningen voor economische zelfstandigheid.
- Sommige bedrijven meten de temperatuur van hun werknemers voordat ze toestemming krijgen om aan het werk te gaan. Medewerkers met koorts wordt gevraagd zich ziek te melden. Volgens de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) mag een werkgever geen medische gegevens van werknemers verzamelen, maar onder strikte voorwaarden mag de temperatuur wel worden gemeten. Dat is echter geen goede indicator voor coronabesmettingen, maar wel een grote privacy-inbreuk. FNV krijgt hier dagelijks klachten over.

Economie en bedrijfsleven

- De Nederlandse banken hebben sinds het uitbreken van de coronacrisis bijna 143.000 ondernemers en 28.000 consumenten financieel meer lucht gegeven. Ze kregen uitstel van aflossingen, konden leningen afsluiten of hebben meer kredietruimte gekregen. Daarmee is inmiddels ruim 11 miljard euro gemoeid.

Luchtvaart

- De Europese Commissie overweegt om inbreukprocedures te starten tegen landen die reisorganisaties toestaan om vouchers in plaats van geld te geven bij geannuleerde reizen.

- Minister Van Nieuwenhuizen trekt haar aanbeveling aan de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) om het uitgeven van vouchers door luchtvaartmaatschappijen als een vlucht geannuleerd is te gedogen in.
- KLM gaat klanten van wie de vlucht de komende periode geannuleerd wordt, de mogelijkheid bieden om hun geld terug te krijgen. Daarnaast maakt ze (oude en nieuwe) vouchers aantrekkelijker door ze 15% meer waarde toe te kennen.

Besmettingen Nederland

- Een brede coalitie van deskundigen en belangenorganisaties roept het RIVM op haast te maken met onderzoek nu internationale studies uitwijzen dat corona meer slachtoffers maakt in gebieden met slechte luchtkwaliteit. Vooral in het oosten van Brabant en het noorden van Limburg is de luchtsituatie slecht, onder meer door intensieve veehouderij, maar ook door industrie en verkeer.

Betekenisgeving

Politiek

- Het kabinet worstelt met nieuwe maatregelen om bedrijven en werknemers tegemoet te komen, analyseren diverse media. Dit hangt samen met de steun die het kabinet nodig heeft in de Eerste Kamer.

Zorg

- Cardiologen vinden het belangrijk dat vanaf nu de capaciteit voor normale, niet-coronazorg, zoveel mogelijk wordt bewaakt. Daar zijn 'radicale keuzes' voor nodig. In het rapport 'Uit de wurggreep van corona' wordt geopperd om Covid-zorg te concentreren binnen een of twee ziekenhuizen per regio, om andere ziekenhuizen te ontzien. Een ander voorstel is flexibele capaciteit te organiseren op een aparte afdeling, of buiten het ziekenhuis.
- Ed de Kluiver van de NVVC en bestuursvoorzitter van het Isala Hartcentrum in Zwolle, maakt zich zorgen over de kolossale cijfers van hartpatiënten die niet de juiste zorg hebben gekregen. En hij krijgt pijn in de maag van de 'nonchalance' die hij op straat ziet groeien. "Als er nog een coronagolf komt, hebben we echt geen capaciteit meer. Dan wordt de beschikbaarheid van zorg permanent invalide."

Koninkrijksrelaties

- RMR van Nederlandse ministers en gevolmachtigde ministers uit Aruba, Curaçao en Sint-Maarten praat vandaag over de verlenging van de coronasteun aan die landen in het koninkrijk. Premier Rhuggenaath stelt dat nu het moment is om als bevolking van Curaçao samen een vuist te maken voor minder afhankelijkheid en tegen de 'onrealistische voorwaarden' die Nederland verbindt aan verstrekking van de leningen in verband met de coronacrisis.

Coronavaccin

- VN-organisatie UNAIDS roept overheden wereldwijd op om samen op te trekken in de zoektocht naar een coronavaccin. En als er dan een veilig vaccin is ontwikkeld, moeten alle landen daar snel over kunnen beschikken. UNAIDS vindt dat de WHO een internationale overeenkomst moet opstellen om hierover afspraken vast te leggen. UNAIDS waarschuwt voor een oneerlijke verdeling.

Nederlanders in het buitenland

- Er is toenemende irritatie bij in België wonende Nederlanders over de strenge aanpak aldaar en over de gesloten grens.

Arbeidsmarkt

- CBS-cijfers over het aantal banen en werklozen in het eerste kwartaal van dit jaar zeggen nog weinig over de huidige stand van de economie. De coronamaatregelen gingen pas eind maart in en vallen weg tegen de goede maanden januari en februari. CBS-hoofdeconoom Peter Hein van Mulligen stelt wel dat de vooruitzichten voor de economie niet goed zijn.

- CPB-directeur Pieter Hasekamp zegt dat door de coronacrisis sprake is van 'heel veel verborgen werkloosheid' in Nederland. Hij stelt dat de situatie op de arbeidsmarkt veel slechter is dan de officiële cijfers laten zien. Volgens hem is het niet langer realistisch om uit te gaan van een snel herstel van de economie, omdat de 'sociale onthouding' nog enige tijd gaat voortduren.
- Begin maart was de gemiddelde werkweek bijna 33 uur, maar eind april was dit nog maar 28,5 uur, een afname van 13%. Het CPB spreekt van een 'historische daling' die nog niet eerder is gezien. Daarbij gaat het aantal gewerkte uren van zzp'ers en flexwerkers veel harder onderuit dan van mensen met vaste contracten.
- Uit een peiling van I&O Research onder bijna 2.100 mensen blijkt dat Nederlanders minder negatief zijn over de economie dan eind maart. Toen verwachtte 90% een verslechtering van de economie. Nu is dat 54%. Vooral de toename van mensen die spoedig herstel voorzien is groot: van 3% naar 34%.

Onderwijs

- Scholen hebben er volgens de VO-raad een flinke kluif aan om weer open te gaan.
- Uit onderzoek van Motivaction onder 900 leraren blijkt dat bijna driekwart van de basisschoollerares verwacht een flinke achterstand te moeten wegwerken. Ook Lerarencollectief deed onderzoek. Zij zien dat van de 3000 leraren er zo'n 500 daadwerkelijk achterstanden zagen bij sommige leerlingen in hun groep. Bijna 800 leraren zagen geen enkele achterstand en de rest vond het nog te vroeg om hier iets over te zeggen.

Economie en bedrijfsleven

- Niet alleen de daling van het aantal vacatures duidt volgens media op een recessie, maar ook het teruglopende ondernemersvertrouwen. Dat staat inmiddels op het laagste niveau ooit gemeten.

Coronavouchers

- TUI en Sunweb hekelen de 'tegenstrijdige uitspraken' van de Nederlandse overheid over de vorm waarin reizigers de betaalde reissom voor hun geannuleerde vluchten kunnen terugkrijgen. Dit zorgt voor verwarring en boze reacties bij reizigers en zet de reissector zwaar onder druk.
- 'De chaos rond de 'coronavouchers' is compleet' schrijft de Volkskrant. Het kabinet gaat reisorganisaties en vliegmaatschappijen toch vragen om consumenten de optie te geven hun geld terug te vragen. Het FD spreekt van bestuurlijke ongehoorzaamheid die Rutte met enig bravoure tentoonspreidde.

Steunmaatregelen

- De kabinetsregeling voor een toelage van 600 euro per maand voor flexwerkers is een 'schijntje', vindt uitzendbranchevereniging ABU. Een tijdelijke versoepeling van de WW zou veel uitzendkrachten meer recht doen. De Werkvereniging noemt de 600 euro 'een fooi'.

Criminaliteit

- Het witwassen van illegaal verkregen geld is makkelijker nu de hele economie op zijn kop staat vanwege het coronavirus. Dat zegt Sharon Oded, partner bij advocatenbureau Norton Rose Fulbright en hoogleraar aan de Erasmus Universiteit. Criminelen zien volgens hem meer mogelijkheden om hun cash naar de bovenwereld te sluizen, omdat steeds meer bedrijven daar bezig zijn om niet failliet te gaan.

Exit-strategie

- De WHO waarschuwt voor het te snel versoepelen van de coronamaatregelen. "Onze aanbeveling blijft dat elk land het hoogst mogelijke niveau van alertheid moet hanteren".

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
- Nederlanders besmet en/of geïsoleerd in gebieden getroffen door COVID-19 - Patiënten, medewerkers en bezoekers van gesloten Nederlandse ziekenhuizen - Bedrijven getroffen door gevolgen van het virus of door maatregelen. - Hartpatiënten - Bewoners van Noordoost-Brabant	- Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders - Familie van Nederlanders in getroffen landen - Werknemers en klanten van getroffen bedrijven - Zorginstellingen en personeel.	- Algemeen publiek - Politici.